

Lomvi *Uria aalge* kritisk truet art som hekker på Spanholmane i Utsira Kommune

29.03.2022

Rødliste for Utsira

*Truede arter eller nær truede arter i Utsira kommune
Oppdatert liste etter nasjonal rødliste 2021*

Oppdatert liste over trua arter i Utsira
Kommune – basert på Norsk rødliste 2021

Rødlistearter i Utsira kommune

Nedenfor følger liste over truede arter i Utsira kommune

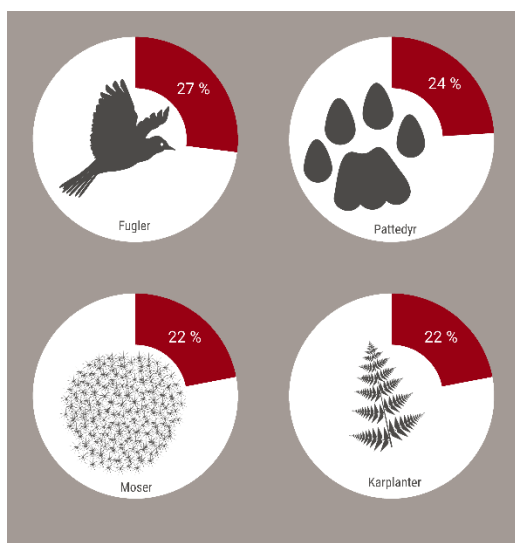
Rødlistearter for Utsira er fordelt på nasjonalt kritisk truet (CR), sterkt truet (EN), sårbare (VU) og nær truede arter (NT) som hører fast til på Utsira som har hekkende, ynglende, kastende og voksende populasjoner på Utsira. Utsira Kommune har et særskilt ansvar å ta vare på arter som er kritisk truet og sterkt truet, samt vise hensyn til sårbare og nær truede arter.

Norsk rødliste for arter 2021 er en **oppdatert** oversikt over arter som kan ha en risiko for å dø ut fra Norge. Rødlista er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fageksperter.

Rødlista i Norge er utarbeidet etter Den Internasjonale naturvernunionen (IUCN) sine retningslinjer. Rødlista 2015 er den tredje som er produsert i regi av Artsdatabanken; den første ble publisert i 2006 og revidert i 2010, i **2015. Rødlista 2021 gjelder fra november 2021.**

Hva er en rødliste for arter?

Artene på Rødlista er gruppert og rangert i ulike kategorier. Hver kategori sier noe om hvor høy risiko artene har for å dø ut, hvis de rådende forhold vedvarer. Rødlista 2021 omfatter en vurdering av 21 402 arter, samt 278 underarter og varieteter av karplanter.

Av de 23 405 artene som er vurdert, står 4957 (21 %) arter på Norsk rødliste for arter 2021. Av de vurderte artene er 2752 (12 %) truet. Her finner du flere resultater fra Rødlista 2021.

Størst andel truede arter finnes i artsgruppene fugler, pattedyr, moser og karplanter.

[Rødliste 2021 lenke](#)

Hvilke arter er truet på Utsira?

De fleste av våre truede arter er knyttet til sjøfugl som sliter med å få nye unger på vingene, arter som finnes i kystlynghei og jordbrukstilknyttede arter som er knyttet til en bestemt driftsform i landbruket, slåtteeing, lyngsviing, åkerbruk, mv. Les mer om våre [verneområder](#).

Oppdatert rødliste for Utsira Kommune 2021

Rødliste for ulike arter er en første indikasjon på at mange arter sliter. Jevnlige oppdateringer av artsstatus fra ekspertgrupper, sier oss at endringer ute i naturen går svært fort.

Hovedgrunnene til at enkelte arter blir mindre vanlige, er knyttet til leveområdene, mattilgangen og giftstoffer. Ny kunnskap medfører til at enkelte arter flyttes fra sårbar til turet, eller truet til sårbar og mer levekraftig. I rødliste for 2016 var det totalt 41 rødlistede arter, 26 av disse var (kritisk-CR, truet-EN og nær truet NT) og 15 arter som var sårbare (VU). I oppdatert rødliste for 2021 teller vi totalt 66 rødlistede arter, hvorav 3 (1) kritisk truet, 15 (12) er truet, 18 sårbar og 30 (27) er Nær truede arter.

Nedenfor følger liste over rødlistede arter fordelt på ulike artsgrupper. Arter i (parantes) har ikke faste populasjoner på Utsira. Truede arter på Utsira fordeler seg slik:

Fugl:

CR: Lomvi *Uria aalge*, (**vipe** *Vanellus vanellus*) og (åkerrikse *Crex crex*), **EN:** **Lunde** *Fratercula arctica*, havhest *Fulmarus glacialis*, **storspove** *Numenius arquata*, (krykkje *Rissa tridactyla*), makrellterne *Sterna hirundo*, og (svartstrupe *Saxicola rubicola*). **VU:**, alke *Alca torda*, **grønnfink** *Chloris chloris*, **gråmåke** *Larus argentatus*, fiskemåke *Larus canus*, ærfugl *Somateria mollissima*, og tyvjo *Stercorarius parasiticus* **NT:** (sanglerke *Alauda arvensis*), (rosenfink *Carpodacus erythrinus*), teist *Cephus grylle*, gjøk *Cuculus canorus*, taksvale *Delichon urbicum*, **tjeld** *Haematopus ostralegus*, (gresshoppesanger *Locustella naevia*), **heilo** *Pluvialis apricaria*, og stær *Sturnus vulgaris*,

Lunde har gått fra sårbar- (VU) til truet art (EN). Arten hekker på Spannholmane. Foto: Isak Grimsby

Stedegne fugler med hekkende bestander: CR-Kritisk truet 3, EN-Truet 6, VU-Sårbare 6, og NT-Nær truet 9 arter. De fleste fugler med rødlistekategori i kommunen er sjøfugler som sliter med næringstilgang, hekkesuksess, plastavfall i havet og oljeutslipp. Sjøfugler hekker i store kolonier og er avhengige av å være mange hekkende par for å unngå predasjon av mink, ravn og kråke. Utsira har heldigvis ingen mink i kommunen.

Den sterkt truede arten krykkje, er den sjøfuglen som har hatt størst tilbakegang i kommunen. I 1992 hekket det over 100 par med krykker i Bondesteinen og et titalls par på ulike sjøhus i Søreivågen. Siste vellykkede hekking var i 1997 på Spannholmane. Siden er det gjort enkelte hekkforsøk på sjøhus i Søreivågen.

Alkefugl: Den kritisk truet arten lomvi, sterkt truet alke, og sårbare arter som lunde og teist har stabile men små bestander på Spannholmane sjøfuglreservat. Teist hekker dessuten på flere lokaliteter på Utsira. [Telledata fra Spannholmane sjøfuglreservat fra 1992-2016](#).

Fiskemåke og havhest har hatt nedgang i antal hekkende par de siste ti årene. Fiskemåke har hekket på flere lokaliteter med opptil 60 par Utsira, men er nå i 2016 redusert til ca ti par på Haganeset. Havhest er en forholdsvis ny hekkefugl i kommunen (2 par på Spannholmane i 1967), som vandret inn fra de britiske øyer på 1900-tallet. Havhest-bestanden fikk en oppblomstring på Beiningen og Skarvanes rundt år 2000 med over 80 hekkende par. De siste år er bestanden redusert til 10-20 hekkende par. Tyvjo og makrellterne har hatt stabilt ett par siste tiår. I tidligere år med mye hekkende måkefugl, så hekket det to til tre par med tyvjo. Ærfugl er ny art inn på rødlista 2015 og arten har stabile bestand på Utsira men sliter med sterk kylling-predasjon fra svartbak.

Storspove og svartstrupe er typiske kystlyngheifugler, som er avhengig av at lyngen ikke gror helt igjen og at det er aktiv beiting og lyngsviing i kystlyngheia.

Øvrige arter som åkerrikse, vipe, sanglerke, stær og taksvale er arter som er knyttet til kulturlandskapet og hvordan vi driver vår landbruksvirksomhet. Åkerrikse har hekket i 2014 men var fast hekkefugl på 1950-tallet. Største trussel for åkerrikse er ødelagte reir ved høsting av eng. Vipe og sanglerke er ikke faste hekkefugler lenger. Artene er avhengige av mer åpen åkerjord og variert dyrkingslandskap som vi hadde i etterkrigsårene med dyrking av korn og poteter.

Gresshoppesanger og rosenfink er arter som har vandret inn fra øst og har hatt suksess i gjengroing av åpne vann i takrørskog og plantefelt og strengt tatt ikke en nasjonal truet art. Disse artene er ikke faste hekkefugler på Utsira, men har hatt enkelte vellykkede hekkinger siste tiår.

Tornirisk og bergirisk er tatt ut av rødliste fra 2010 og taksvale og ærfugl nye arter inn på oppdatert rødliste fra 2015. **Gråmåke og grønnfink er mer uventet tilskudd som har kommet til i ny oppdatert rødliste for 2021. Utsira har egentlig 80 rødlistede fugler, men få hekker her ute.**

Pattedyr:

VU: Havert - gråsel *Halichoerus grypus*

Havert er regulert med fangst, men de siste tre generasjoner i løpet av siste 10 år har det vært en drastisk nedgang.

Trollflaggermus (NT*) og Norflaggermus (VU) er registrert på trekk men ikke tegn på faste populasjoner. Steinkobbe er tatt ut av rødliste 2015 arten er kun på streif og kaster ikke på Utsira

Amfibier, reptiler:

Det finnes ikke noen truede eller sårbare arter i kommunen.

Andre virvelløse dyr:

VU: hummer *Homarus gammarus*

For første gang på rødlista! Nasjonalretten til mange Sirabuer har blitt en sårbar art, på tross av strenge fangstkrav. Utsira kommune er i startgropen med å utrede hummerfrednings-strategier på Utsira.

Biller og tovinger:

NT: kysthumle *Bombus muscorum*. **kystgullveps** *Chrysis vanlithi* Linsenmaier

Kysthumle

Kysthumla er en typisk kystlynghei-art. Vi har stabile bestander på Utsira og flere funn av humlebol. Nasjonalt og særlig i Europeisk målestokk så er kysthumla i kraftig tilbakegang som følge av gjengroing av kystlynghei og treslagsskifte som for eksempel sitkagran.

Sommerfugler:

EN: Bredbåndpraktvikler *Falseuncaria ruficiliana*, *Monochroa suffusella*, **sandnebbmott** *Agriphila latistria*, *Elachista argentella* *Elachista argentella*, blodtoppraktvikler *Eupoecilia sanguisorbana*, **VU:** **strandstjernepraktvikler** *Phalonidia affinitana* pileordensbånd *Catocala nupta* **hvit tigerspinner** *Spilosoma urticae* **NT:** Myntepraktvikler *Coleophora tamesis*, *Phalonidia manniana*, *Rhigognostis annulatella* *Rhigognostis annulatella*. og **myrstengelfly** *Amphipoea lucens*

Utsira har flere aktive sommerfugl-entusiaster som finner mange arter i lysfellene sine. Derfor er sommerfuglfaunaen på Utsira svært godt kartlagt. De fleste truede og sårbare artene er knyttet til at sommerfuglen har utviklet et nært bånd til en blomst som er avhengig av en viss kulturpåvirkning som for eksempel slått av blomsterenger osv. **Enkelte av disse kan også være sjeldne arter på trekk over Nordsjøen.**

Karplanter:

EN: **Dverglin** *Radiola linoides* pusleblom *lysismachia minima*, (ask *Fraxinus excelsior*)
VU: villeple *Malus sylvestris*, **NT:** skjoldblad *Hydrocotyle vulgaris*, havburkne *Asplenium marinum*, **purpurlyng** *Erica cinerea*, **flekkgrisor** *Hypochaeris maculata* **heistarr** *Carex binervis*, **blåstarr** *Carex flacca*

Skjoldblad

Den sterkt truede arten dverglin ble pekt ut som Utsira sin art under Eirik Solheim sin postkortaksjon til kommunene i Norge, ved oppstart av rødlistefokus. Planten er en ettårig urt som er under 2 cm høy og knyttet til kraftig beiting og dyretråkk for overlevelse. Arten var vanlig på Utsira i 1920 årene men ikke gjenfunnet før i 2006. Arten er lett å overse. Akkurat som dverglin så er pusleblom en sårbar liten art i tilknytning til havstrand vegetasjon. Villeplebestanden på Utsira er nylig kartlagt av Per Arvid Åsen. Det finnes flere busker i

kommunen, frø spres med fugler og største trussel er at arten blandes ut med plantede epletrær.

Vår [kommuneblomst skjoldblad](#) er også på nær truet listen selv om arten er svært livskraftig på Utsira. Arten er knyttet til fuktig strandeng og vassig i beiteeng. Største trussel er gjengroing og grøfting av vassjuk mark. Havburkne er også en nær truet art som har svært spredd og lavt individtall på vestkysten av Norge. På Utsira er den kun kjent fra en lokalitet. Andre nye karplanter som purpurlyng, flekkgrisøre og heistarr er karakterplanter i kystlyngheia. Vanlige hos oss, men kystlynghei er en truet vegetasjonstype.

Moser: Det finnes ikke noen truede eller sårbare arter i kommunen.

Sopp:

VU: Rød Honningvokssopp *Hygrocybe splendidissima*.

Rød honningvokssopp er en beitesopp som er avhengig av kraftig beitetrykk. Arten sees jevnlig i Austremarka og Vestremarka der det er kraftig beiting fra sau.

Tatt ut av lista fra 2010 **VU:** *Entoloma velenovskyi* **NT:** *Entoloma atrocoeruleum* og trolljordtunge.

Lav: Det finnes ingen kjente truede eller sårbare arter i kommunen. Artsgruppe er ikke fullstendig kartlagt.

Alger: Det finnes ingen kjente truede eller sårbare arter i kommunen. Artsgruppe er ikke fullstendig kartlagt.

Fisk:

EN brugde *Cetorhinus maximus* og ål *Anguilla anguilla*. **VU** håbrann *Lamna nasus*, pigghå *Squalus acanthias*. **NT** laks *Salmo salar* vanlig uer *Sebastes norvegicus*

Vanlig uer

Det har vært litt endringer i status, men stort sett de samme arter fra rødliste i 2015. Brisling (Kystbrisling) er fjernet og laks (Villaks) har kommet til i ny revidert Rødliste 2021. Alle artene er truet som følge av menneskelig høsting, håbrann og pigghå også av klimatiske endringer, samt ål og uer som er sårbare for forurensning. Plastavfall i havet er **ennå** ikke med som påvirkningsfaktor i nasjonal rødliste, men vil nok ha større betydning i neste revisjon av rødlista, ved ny bevissthet om plastens **betydning på reproduksjon og ved direkte optak**.

Med unntak av ål så er det ingen arter som har kjente gyteområder innenfor kommunen sine grenser, men de fleste har beite og oppvekstområder i kommunen. Ålen er kjent for å vandre opp i vassdrag i Måskittmyr og Laugarvatn. Litt større ål er også kjent for å tidvis sette seg fast i inntak til vannverk.

Oppsummering

Rødliste 2021 er en oppdatert liste over truede arter i Utsira kommune. Listen er tilpasset til lokale forhold med arter som har Utsira som fast leve og yngleområde. I oppdatert rødliste for Utsira 2021 teller vi nå totalt 66 rødlistede arter, hvorav 3 (1) kritisk truet, 15 (12) er truet, 18 sårbar og 30 (27) er Nær truede arter. Mest overraskende i oppdatert rødliste 2021, var vanlige arter som hummer og gråmåke. Våre truede arter er i hovedsak knyttet til sjø og kystlynghei, hvor vi har et nasjonalt ansvar med på passe på våre sjøfuglreservat og fortsatt skjøtte våre vakre kystlyngheier.

Purpuryng i kystlyngheia på Utsira – en ny nær truet art i en truet landskapstype.

Opprettet av [atle](#) Sist endret 12.04.2022